

Ez a levél már 2007. júliusában elkészült. P. Henri Boulad személyes levélként írta és csak a pápának szánta. Am valaki, aki nem akarta megsérteni a pápa érzékenységet, nem adta tovább. 2009-ben P. Boulad bizalmasan elküldte egy kanadai barátjának, aki azonban föltette az internetre. Amikor ezt Boulad atya megtudta, úgy gondolta, hogy akkor jár el becsületesen, ha a levelet hivatalos úton, a kairói nunciatúrán keresztül elküldi a pápának. Erre 2009 szeptemberében került sor. Boulad atya bocsánatot kért a nyilvánosságra hozatal körülményei miatt. A Vatikán mindmáig adós a válasszal. A levél franciául íródott, az interneten angolul, spanyolul és németül is terjesztik. Amikor a Wir sind Kirche (Egyház vagyunk) mozgalom kezdeményezésére első ízben kaptuk kézhez a német fordítást, rögtön megkerestük Henri Boulad atyát. Ezt a magyarázatot az ő kérésére illesztjük levele elé.

Mag. Fery Berger, a Weizer Pfingstvision vezetője és koordinátora

Személyes levél XVI. Benedek pápához

Szentséges Atya!

Azért merek közvetlenül Önhöz fordulni, mert vérzik a szívem a mélység láttán, amelybe egyházunk süllyed. Bizonyára megbocsátja fiúi őszinteségemet, amelyet egyszerre diktál „Isten fiainak szabadsága” – erre hív meg Szent Pál – és szenvedélyes szeretetem az egyház iránt. Talán megbocsátja e levél felkavaró hangnemt is, hiszen meggyőződésem, hogy a „huszonnegyedik órában” vagyunk, olyan helyzetben, amely nem tűr halasztást.

Először is engedje meg, hogy bemutatkozzam. Melkita rítusú egyiptomi-libanoni jezsuita vagyok, hamarosan betöltöm 76. életévemet. Három éve a jezsuiták kairói kollégiumát vezetem, előtte a következő tisztségeket töltöttem be: az alexandriai jezsuiták előljárója, az egyiptomi jezsuiták regionális előljárója, kairói teológiaprofesszor, az egyiptomi Karitás igazgatója és a Caritas Internationalis közel-keleti és észak-afrikai alelnöke voltam. Közélről ismerem az egyiptomi katolikus hierarchiát, mivel az egyiptomi szerzetes előljárók konferenciájának elnökeként évekig részt vettem összefüveteleim. Mindegyik püspökhöz személyes kapcsolat fűz, némelyikük a diákom volt. Személyesen ismerem továbbá III. Shenuda pápát is, akivel aránylag rendszeresen találkoztam.

Ami az európai katolikus hierarchiát illeti, egyik-másik tagjával többször is alkalmam volt személyesen találkozni: így König, Schönborn, Martini és Daneels bíborosokkal, Kothgasser érsekkel, Kapellari és Küng megyéspüspökökkel, a többi osztrák püspökkel, de más európai országok püspökeivel is. A velük való találkozásokra évente esedékes európai – ausztriai, németországi, svájci, magyarországi, franciaországi, belgiumi... – előadókörútjaimon került sor. Utazásaim során rendkívül válto-

zatos hallgatósághoz beszélek, de szerepelni szoktam a médiában is (újságokban, rádió- és televízióadásokban). Nemkülönben sokat utazom Egyiptomban és a Közel-Keleten.

Négy földrész mintegy ötven országában jártam, körülbelül harminc művem jelent meg tizenöt nyelven, többek közt franciául, arabul, magyarul és németül. Tizenhárom németül is kiadott könyvem közül talán Szent-Atya is olvasta az Isten fiai és Isten lányai címűt, amelyet bajorországi barátja, P. Erich Fink adott át Önnek. Nem dicsekvésből írom ezeket, egyszerűen csak szeretném elmondani, hogy felvetéseim az egyetemes egyház és a jelenlegi, 2007-es szituáció tényleges ismeretén alapulnak.

Most rátérek levelem tárgyára. Arra törekszem, hogy a lehető legrövidebben, legvilágosabban és legtárgyilagosabban írjak. Először is néhány megállapítást tennék (a lista messze nem végleges):

A vallásukat gyakorlók száma folyamatosan csökken. Európa és Kanada templomait csak korosabb emberek látogatják, de ők is egyre kevesebben – olyanok tehát, akik hamarosan eltávoznak közülünk. Végül nem marad más, mint e templomok bezárása vagy átalakítása múzeumokká, mecsetekké, klubokká vagy városi könyvtárakká, amint már most is megtörténik. Meglep, hogy sokat közülük teljesen felújítanak és nagy összegekért modernizálnak azért, hogy vonzzák a híveket. A kivonulást azonban nem ez fogja megállítani.

Hasonló ütemben ürülnek ki a szemináriumok és a noviciátusok, a hivatások száma szabadesésben zuhan. A jövő meglehetősen sötét, és nagy kérdés, ki veszi majd át a stafétát. Jelenleg egyre több európai plébániát látnak el ázsiai és afrikai papok.

Sok pap elhagyja hivatását, a megmaradó keveseknek pedig – akik sokszor nyugdíjas korúak – egyszerre több plébánián kell szolgálatot teljesíteniük, sietősen és hivatalnokok módjára. Közülük mind Európában, mind a harmadik világban sokan tartanak fenn ágyastársi viszonyt híveik tudtával és nemritkán jóváhagyásával, de püspökük beleegyezésével is, aki a paphiány miatt semmit sem tehet.

Az egyház nyelvezete idejétmúlt, anakronisztikus, unalmas, önismétlő, moralizáló, korunktól merőben idegen. Legyünk hát divatosak és demagógok? Korántsem, hiszen az evangéliumot kertelés nélkül és saját követelménye szerint kell bemutatnunk. Arra volna inkább szükség, hogy hozzáálljunk az „új evangelizációhoz”, ahogy II. János Pál kérte. Ez azonban – sokak elgondolásával ellentétben – nem a régi ismétlését jelenti, ami hatástalan, hanem az újítást: új nyelvet kell találnunk, amely a mai ember számára helytállóan és sokatmondóan beszél el a hitet.

Ez csak úgy lehetséges, ha mélyrehatóan megújul a teológia és a hitoktatás, amelyeket tetőtől-talpig újra kell gondolnunk és fogalmaznunk. Egy német szerzetes pap, akivel nemrég találkoztam, azt mondta, hogy az Új katekizmusban egyszer sem fordul elő a „misztika” szó. Megdöbbsentem. Kénytelen vagyok megállapítani, hogy hitünk túlságosan is az észre hat, elvont és dogmatikus – kevéssé szól a szívhez és a testhez.

Következésképpen keresztények sokasága fordul az ázsiai vallások, a szekták, a New Age, az evangéliumi gyülekezetek, az okkultizmus stb. felé. Nincs mit csodálkoznunk ezen. Máshová mennek azért a táplálékért, amelyet nálunk nem találnak meg, mert úgy érzik, kenyér helyett követ adunk nekik. A keresztény hit, amely valaha értelmet adott az emberi életnek, ma már érthetetlen, a meghaladott múlt továbbélése.

Erkölcsei és etikai téren a Tanítóhivatal untig ismételt rendelkezései a házasságról, a fogamzásgátlásról, az abortuszról, a homoszexualitásról, a papok nőüléséről, az elvált újráházassodottakról stb. már senkit sem szólítanak meg, s csak unalmat és közönyt keltenek. Mindezen erkölcsi és lelkipásztori problémák többet érdemelnek annál, semhogy ellentmondást nem tűrő nyilatkozatokkal megoldhatók volnának. Lelkipásztori, szociológiai, lélektani, emberi módon kellene közelítenünk hozzájuk... nagyobb összhangban az evangéliummal.

A katolikus egyház, amely évszázadokon át Európa nagy nevelője volt, feledni látszik, hogy Európa időközben eljutott az érettségre. Márpedig felnőtt Európánk elutasítja, hogy kiskorúként kezeljük. Az egyház – Mater et Magistra – atyáskodó stílusa végképp a múlté, ma már nem illik környezetünkhöz. Keresztényeink megtanultak önállóan gondolkodni, és nem hajlandók bármit lenyelni.

A korábban legkatolikusabbnak számító nemzetek – Franciaország, „az egyház legidősebb leánya” vagy az ultrakatolikus Francia-Kanada 180%-os fordulatot hajtott végre, hogy végül az ateizmusnál, az antiklerikalizmusnál, az agnoszticizmusnál és a közömbösségnél kössön ki. Több más európai nemzetnél ez a folyamat épp most megy végbe. Megállapíthatjuk, hogy minél inkább anyáskodott és gyámkodott az egyház egy nép felett, annál erősebben fordult a nép az egyház ellen.

A többi egyházzal és vallással való párbeszéd napjainkban nyugtalanítóan visszafejlődik. Az elmúlt fél évszázadban létrejött figyelemreméltó eredmények jelenleg veszélyben forognak.

Az igencsak lesújtó tényállásra az egyház kettős választ ad: Egrészről hajlamos alábecsülni a helyzet súlyosságát, és azzal vigasztalódik, hogy leghagyományosabb köreiből, valamint a harmadik világban bizonyos megújulás tapasztalható. Másrészt felszólít, hogy bízzunk az Úrban, aki két évezreden át megtartotta egyházát, és az újabb válság legyőzésében éppúgy segíteni fogja, ahogyan mellette állt a múltban is. Mert hát nem az örök élet ígértét hordozzuk?

Erre a következőket válaszolhatom:

A ma és a holnap problémáit nem a múltra támaszkodva, a múlt töredékeit összegyűjtögetve fogjuk megoldani.

A harmadik világ egyházainak elvensége csalóka látszat. Nagyon is valószínű, hogy az új egyházak előbb-utóbb ugyazt a válságot élik majd át, mint Európa régi keresztény országai.

A modernitás megkerülhetetlen. Az egyház megfeledkezett erről, azért van ma ilyen válságban. A II. Vatikáni Zsinat igyekezett behozni a négy évszázadnyi elmaradást, de úgy tűnik, az egyház lassacskán bezárja az akkor megnyílt ajtókat. Nagy a kísértés, hogy inkább a Trentói és az I. Vatikáni Zsinat felé forduljunk, mintsem a III. Vatikánium felé. Érdemes felidézni, amit II. János Pál többször is a lelkünkre kötött: „Nincs más utunk, mint a II. Vatikáni Zsinat.”

Meddig folytatjuk a struccpolitikát, s dugjuk homokba fejünket? Meddig vonakodunk még szembenézni a ténnyekkel? Meddig próbáljuk minden áron menteni a látszatot – azt a homlokzatot, amely ma már senkit sem téveszt meg? Meddig zárkozunk el görcsösen mindenfajta kritikától ahelyett, hogy a megújulás esélyét látnánk benne? Vajon az idők végezetéig halasztjuk-e azt a reformot, amely kényszerítően szükségessé vált, és amelyet túl sokáig halogattunk?

Az egyház határozottan előre-, s nem hátranézve teljesíti küldetését, hogy a világ világossága, a föld sója és kenyérének kovásza legyen. Ugyanakkor ma sajnálkozva szögezhethetjük le, hogy az egyház, amely századokon át úttörő szerepet töltött be, ma a kor mögött kullog.

Megismétlem, amit levelem elején mondtam: a huszonegyedik órában vagyunk! A történelem nem vár, ki-vált manapság nem, amikor felgyorsult, túlhajtott ritmusban élünk. Minden kereskedelmi vállalkozás, amely mérleghiányt vagy működészavart észlel, azonnal elgondolkodik, szakértőket hív össze, megpróbál talpra állni, és minden energiáját mozgósítja, hogy leküzdje a válságot.

Vajon az egyház miért nem így cselekszik? Miért nem mozgósítja minden élő erejét a gyökeres aggiornamento érdekében? Miért nem? Lustaságból? Gyávaságból? Vagy mert nincs benne elég képzelőerő és kreativitás? Csak bűnös kvietizmus, mely azt reméli, hogy majd az Úr elrendezi, s hogy az egyház már sokkal rosszabbat is túlélt?

Az evangéliumban Krisztus így int bennünket: „E világ fiai a maguk nemében okosabbak, mint a világosság fiai...”

MIT TEGYÜNK TEHÁT? Az egyháznak ma HÁROMSZOROS REFORMRA van szüksége, mégpedig sürgősen és elodázhatatlanul.

Teológiai és katechetikai reformra, hogy újra átgondolja hitét és összefüggésében újrafogalmazza kortársaink számára. Az a hit, amely már semmit sem jelent és amely nem ad értelmet létezésünknek, nem több díszítménynél, haszontalan felépítménynél, amely önmagától dől össze. Ma ez a helyzet.

Lelkipásztori reformra ahhoz, hogy minden elemében újragondolhassuk a múltból öröklött struktúrákat.

Spirituális reformra, hogy új életre keltsük a misztikát, és átgondoljuk a szentségeket: egzisztenciális dimenzióval ruházzuk fel, és hozzáigazítsuk őket az élethez. Erről sokat tudnék mondani.

A ma egyháza túl formális, túlozott formalista. Az az érzésünk, hogy az intézmény elfojtja a karizmát, s hogy egyedül a külső szilárdság számít, a tiszteletreméltó felszín, egyfajta látszat. Nem azt kockáztatjuk-e vajon, hogy Jézus egy szép napon „meszelt síroknak” tekintsen bennünket...?

Befejezésül egy, az egyház egészét érintő általános szinódus összehívását javaslom. Ezen minden keresztény részt vehetne – katolikusok éppúgy, mint más felekezetűek –, hogy teljes őszinteséggel és egyértelműséggel együtt fontolják meg a fentebb jelzett szempontokat és mindaz, ami még felvetődik. A szinódust, mely három évig tartana, nagygyűlés koronázná meg – ne nevezzük „zsinatnak” –, amely összegezné a vizsgálandó eredményeit, és levonná a következtetéseket.

Szentséges Atya! Azzal zárom soraimat, hogy bocsánatát kérem őszinteségemért és vakmerőségemért, egyszerűs mind atyai áldásáért folyamodom. Hadd mondjam el, hogy e napokban az Ön társaságában időzöm, hála A názáreti Jézus című, figyelemreméltó könyvének, amely lelki olvasmányom és mindennapi elmélkedésem tárgya.

Őszinte tisztelettel az Úrban:

P. Henri Boulad SJ
 henriboulad@yahoo.com
 Collège de la Sainte-Famille, B.P. 73,
 Faggala – Kairó, Egyiptom

Graz, 2007. július 18.